

**ΟΔΗΓΟΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΜΔΕ)**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ»**

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	3
2. Επιδιωκόμενα Μαθητικά Αποτελέσματα.....	3
3. Διαδικασία Εκπόνησης της Μ.Δ.Ε.....	4
4. Δομή της Μ.Δ.Ε.....	5
5. Οδηγίες Σύνταξης Βιβλιογραφικών Αναφορών	16
6. Σύστημα Αναγραφής Βιβλιογραφικών Αναφορών σύμφωνα με το Α.Ρ.Α...16	
7. Λογοκλοπή	22
8. Τεχνικές και Επιστημονικές Προδιαγραφές Συγγραφής	23
9. Αξιολόγηση – Παρουσίαση της Μ.Δ.Ε.....	26

Στο Π.Μ.Σ. «Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός», προσφέρονται 6 μαθήματα, στο Α' και Β' εξάμηνο, των οποίων η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική. Στο τρίτο εξάμηνο εκπονείται η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (ΜΔΕ), η οποία είναι επίσης υποχρεωτική και η οποία πιστώνεται με 30 πιστωτικές μονάδες (ECTS).

1. Εισαγωγή

Ως Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία θεωρούμε το κείμενο - μελέτη το οποίο έχει δημοσιεύσιμη μορφή και ανταποκρίνεται στους αντίστοιχους κανόνες δεοντολογίας και επιστημονικής πρακτικής. Στόχος της ΔΕ είναι να αποδείξει ο φοιτητής/τρια ότι γνωρίζει βασικές μεθοδολογικές αρχές επιστημονικού και ερευνητικού περιεχομένου καθώς και ότι έχει τη δυνατότητα να οικοδομεί και υποστηρίζει επιχειρήματα κριτικά και συνθετικά.

Η Μ.Δ.Ε. συνίσταται στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη συγγραφή μιας ολοκληρωμένης επιστημονικής εργασίας (εμπειρικής έρευνας ή βιβλιογραφικής σύνθεσης). Δεν συνιστά απλά μια πρόσθετη πιο εκτεταμένη μεταπτυχιακή γραπτή εργασία. Πρόκειται για μια επιστημονική ερευνητική αναφορά που υπόκειται στις απαιτήσεις και τους περιορισμούς της εκπόνησης και συγγραφής της επιστημονικής έρευνας. Αποτελεί μια πορεία η οποία είναι απαραίτητο να χαρακτηρίζεται από συνέχεια, συνέπεια, επιστημονική επάρκεια και σε όλα τα κείμενα εργασίας που αποστέλλονται είναι απαραίτητο να υιοθετείται η κατάλληλη δομή και ο ακαδημαϊκός λόγος.

Στην ΜΔΕ, ο φοιτητής συνθέτει όσα έμαθε και όσα πρακτικά εφάρμοσε στα προηγούμενα μαθήματα, κατά την εκπόνηση μιας υψηλού επιπέδου ερευνητικής εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται η ευκαιρία στους φοιτητές να δείξουν ότι μπορούν να διεξάγουν έρευνα και να χρησιμοποιούν τις συγκεκριμένες τεχνικές, οι οποίες απαιτούνται για τη συλλογή, ανάλυση, ερμηνεία και τεκμηρίωση στοιχείων μέσα σε ένα ευρύ φάσμα περιβαλλόντων της εκπαίδευσης.

2. Επιδιωκόμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι φοιτητές, μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της ΜΔΕ θα είναι σε θέση να:

- Κάνουν μια κριτική ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και της μεθοδολογίας έρευνας και επίσης κάνουν διεξοδική ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν.
- Επιδεικνύουν κριτική κατανόηση και εφαρμογή μιας συγκεκριμένης μεθόδου έρευνας.
- Αναλύουν κριτικά και να αξιολογούν έρευνες που έχουν διεξαχθεί από τρίτους σε έναν τομέα ενδιαφέροντος τους, στο χώρο της ΣΥΕΠ και να αξιοποιούν τα αποτελέσματα της έρευνας και αξιολόγησης στην δική τους επαγγελματική πρακτική.

- Αναγνωρίζουν και να εφαρμόζουν με σαφήνεια την κατάλληλη μέθοδο έρευνας που αντιστοιχεί στους στόχους και τα ερευνητικά τους ερωτήματα.
- Καταλήγουν σε αιτιολογημένα συμπεράσματα και να αναδεικνύουν την σημασία τους για μελλοντικές έρευνες, πρακτικές και παρεμβάσεις.
- Αξιολογούν κριτικά την δική τους έρευνα και να υποδεικνύουν τα πλεονεκτήματα και της αδυναμίες της.
- Επιδεικνύουν ανεξαρτησία, πρωτοβουλία και αυτοπεποίθηση στην απόκτηση γνώσης μέσω της έρευνας.

3. Διαδικασία εκπόνησης της ΜΔΕ

Μέχρι το τέλος του Β΄ εξαμήνου σπουδών, ο φοιτητής θα πρέπει να καταθέσει το θέμα της ΜΔΕ και στη συνέχεια να συντάξει και να καταθέσει προς έγκριση στην Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ, σύντομο υπόμνημα (διατίθεται από την γραμματεία του ΠΜΣ) με το σχέδιο της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, το οποίο θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

- α. έναν αρχικό τίτλο της μελέτης
- β. μια συνοπτική περιγραφή του αντικειμένου
- γ. τους βασικούς άξονες του θέματος
- δ. αιτιολογημένες υποθέσεις ή ανοικτά ερωτήματα σχετικά με το αντικείμενο της εργασίας
- ε. σύντομη τεκμηρίωση του θέματος με βάση την υπάρχουσα ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία

Η Συντονιστική Επιτροπή και ο επιβλέπων έχουν την ευθύνη της παρακολούθησης και του ελέγχου της πορείας των σπουδών του μεταπτυχιακού φοιτητή.

Σύμφωνα με το Ν 3685/2008, άρθρο 5 παράγραφος 4, για την εξέταση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας ορίζεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος τριμελής επιτροπή στην οποία συμμετέχουν ο επιβλέπων και δύο (2) άλλα μέλη Ε.Π. ή Δ.Ε.Π. ή εξωτερικοί συνεργάτες. Τα μέλη της επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με τα γνωστικά αντικείμενα του προγράμματος.

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές μπορούν να παρουσιάζουν την πορεία εκπόνησης της εργασίας τους με ανοιχτές συναντήσεις που διοργανώνονται στο πλαίσιο του Π.Μ.Σ. καθώς και με την υποβολή ενός ή δύο προσχεδίων (drafts) της εργασίας τους το εξάμηνο, σε προκαθορισμένες ημερομηνίες, τα οποία θα διορθώνονται και θα σχολιάζονται από τους επιβλέποντες τους.

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία κατατίθεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, στο τέλος του Γ΄ εξαμήνου και σε προκαθορισμένη ημερομηνία, στην τριμελή συμβουλευτική επιτροπή που έχει ορισθεί με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. του

Τμήματος. Η επιτροπή συντάσσει σύντομη έκθεση αξιολόγησης της εργασίας και την καταθέτει στη Γραμματεία του Προγράμματος.

Αν η συμβουλευτική επιτροπή θεωρήσει τη μεταπτυχιακή εργασία ως μη ικανοποιητική μπορεί να ζητήσει από τον μεταπτυχιακό φοιτητή να βελτιώσει ορισμένα τμήματα ή να αναμορφώσει ριζικά την εργασία σύμφωνα με τις υποδείξεις της και να την υποβάλει εκ νέου μέσα σε καθορισμένο χρονικό πλαίσιο ή να απορρίψει την εργασία, αν αυτή βαθμολογηθεί κάτω από τη βάση (5), οπότε πρέπει να αρχίσει εκ νέου η όλη σχετική διαδικασία.

Μετά από την έγκριση της εργασίας και εφόσον ο φοιτητής έχει περατώσει επιτυχώς τις εξετάσεις σε όλα τα μαθήματα, ο διευθυντής του Π.Μ.Σ ορίζει την ημερομηνία της δημόσιας παρουσίασης της εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η δημόσια παρουσία της εργασίας διαρκεί 30 λεπτά της ώρας. Μετά από αυτή ακολουθεί συζήτηση κατά την οποία τα μέλη του ακροατηρίου μπορούν να υποβάλλουν σύντομες διευκρινιστικές ερωτήσεις προς τον φοιτητή. Στην τελική αξιολόγηση της μεταπτυχιακής εργασίας από τα τρία μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής, λαμβάνεται υπόψη και η δημόσια παρουσίαση της εργασίας.

Οι παρουσιάσεις των μεταπτυχιακών εργασιών ορίζονται από την ΣΕ μετά από εισήγηση του διευθυντή του ΠΜΣ, μετά τη λήξη του Γ' εξαμήνου φοίτησης του μεταπτυχιακού φοιτητή.

Αν ο φοιτητής δεν περατώσει τη μεταπτυχιακή εργασία στο τέλος του Γ' εξαμήνου, πρέπει να ζητήσει από τη Σ.Ε. παράταση του χρόνου παράδοσης της εργασίας. Ο χρόνος παράτασης της εργασίας σε όλες τις περιπτώσεις δεν μπορεί να υπερβεί το εξάμηνο. Σε ιδιαίτερες περιπτώσεις (ασθένειας, αλλαγής μαθημάτων, οργανωτικές αλλαγές προγράμματος, κ.λπ.) κατόπιν εισήγησης της Σ.Ε. προς την Γ.Σ.Ε.Σ., μπορεί να δοθεί συμπληρωματικά ένα εξάμηνο επιπλέον.

4. Δομή – Τμήματα της ΜΔΕ

Η ΜΔΕ που εκπονεί ο φοιτητής, μπορεί να έχει είτε την μορφή βιβλιογραφικής έρευνας, είτε την μορφή εμπειρικής έρευνας.

Η ΜΔΕ θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

Α) Εξώφυλλο

Στο εξώφυλλο υπάρχει ο λογότυπος της ΑΣΠΑΙΤΕ, το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, το όνομα του επιβλέποντα ή/και συνεπιβλέποντα, το όνομα του φοιτητή και ο αριθμός μητρώου του, το Τμήμα και το έτος υποβολής

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Συμβουλευτική και Επαγγελματικός προσανατολισμός»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Όνομα Φοιτητή:

Αριθμός Μητρώου:

Όνομα Επιβλέποντα Καθηγητή:

Όνομα Συνεπιβλέποντα Καθηγητή:

Ημερομηνία υποβολής:

B) 2^η Σελίδα

Αναγράφεται ο τίτλος της ΜΔΕ, το ονοματεπώνυμο του/της φοιτητή/τριας, και το ονοματεπώνυμο των τριών μελών της επιτροπής εξέτασης.

Ο τίτλος πρέπει να είναι σύντομος (12-15 λέξεις το ανώτερο), σαφής και περιεκτικός, και να δηλώνει στον αναγνώστη το κεντρικό σημείο ενδιαφέροντος της μελέτης και τη σχέση ανάμεσα στις κύριες μεταβλητές ή τα θέματα που εξετάζει η ΜΔΕ.

Αναγράφεται ακόμη, **Δήλωση μη λογοκλοπής και ανάληψης προσωπικής ευθύνης :**

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας. Δηλώνω ότι αυτή η ΜΔΕ προετοιμάσθηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Γ) Περίληψη- Λέξεις κλειδιά

Η περίληψη εκτείνεται σε μια μόνο παράγραφο και έχει ως στόχο να αποδώσει *συνοπτικά* και με *ακρίβεια* το περιεχόμενο της ΜΔΕ. Στην περίληψη περιλαμβάνονται εν συντομία οι ακόλουθες πληροφορίες: στόχος, μέθοδος, κύρια ευρήματα, προεκτάσεις (ποια είναι η ευρύτερη συνεισφορά) της έρευνας. Γι αυτό τον λόγο, η περίληψη θα πρέπει να γράφεται αφού ολοκληρωθεί η εργασία.

Στην περίληψη είναι απαραίτητο να:

- Αποφεύγεται η χρήση βιβλιογραφικών αναφορών.

- Χρησιμοποιείται ενεργητική αντί της παθητικής φωνής. Για παράδειγμα, “οι ερευνητές έδωσαν στους συμμετέχοντες τις παρακάτω οδηγίες...” αντί του “δόθηκαν στους συμμετέχοντες οι παρακάτω οδηγίες...”.
- Χρησιμοποιείται παρελθοντικός χρόνος όταν γίνεται αναφορά στη μέθοδο και ενεστώτας όταν παρατίθενται τα αποτελέσματα.
- Περιλαμβάνονται οπωσδήποτε στοιχεία περιγραφής/προσδιορισμού του δείγματος της μελέτης.

Στην ίδια σελίδα με την Περίληψη είναι υποχρεωτική η παράθεση έως 6 λέξεων-κλειδιών, οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν για την εργασία.

Στην επόμενη σελίδα, θα πρέπει να αποδοθούν τα ίδια στοιχεία της περίληψης και των λέξεων κλειδιών, στην Αγγλική γλώσσα.

Δ) Περιεχόμενα

Παρατίθεται πίνακας περιεχομένων μέχρι ενότητες 3ου επιπέδου. Οι ενότητες είναι αριθμημένες. Για κάθε ενότητα αναφέρεται ο αριθμός σελίδας όπου συναντάται στο σώμα του κειμένου. Στα περιεχόμενα εμφανίζονται και τα παραρτήματα. Ο πίνακας περιεχομένων δίνει την πρώτη εικόνα του τι περιλαμβάνεται στη ΔΕ.

Ε) Ευρετήριο Πινάκων-Σχημάτων

Για κάθε πίνακα αναφέρεται ο τίτλος του (π.χ., Πίνακας 1. Τίτλος Πίνακας 2. Τίτλος ...) και ο αριθμός σελίδας όπου συναντάται στο σώμα του κειμένου. Για κάθε σχήμα αναφέρεται η λεζάντα του (π.χ., Σχήμα 1. Λεζάντα... Σχήμα 2. Λεζάντα ...) και ο αριθμός σελίδας όπου συναντάται στο σώμα του κειμένου.

ΣΤ) Εισαγωγή

Περιγράφεται σύντομα το γενικό σκεπτικό και πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας: ο βασικός προβληματισμός, η σπουδαιότητα μελέτης του θέματος και οι λόγοι εμπλοκής με το συγκεκριμένο πεδίο και παρουσιάζεται συνοπτικά το περιεχόμενο των κεφαλαίων/ενοτήτων της εργασίας ώστε να μπορέσει ο αναγνώστης να σχηματίσει μια ολοκληρωμένη εικόνα του περιεχομένου της ΜΔΕ.

Ζ) Θεωρητικό πλαίσιο

Το θεωρητικό πλαίσιο συνήθως ξεκινά με γενικές τοποθετήσεις που αφορούν στην οριοθέτηση του πεδίου της έρευνας και στον εννοιολογικό προσδιορισμό των βασικών όρων που σχετίζονται με το θέμα. Στο κυρίως θεωρητικό πλαίσιο παρουσιάζονται όσα έχουν αναδυθεί μέχρι σήμερα, απόψεις και έρευνες άλλων ερευνητών, τα υπάρχοντα διαθέσιμα στοιχεία για το θέμα ή/και τις επιμέρους πτυχές

του. Παρουσιάζονται οι βασικές θεωρητικές απόψεις/προσεγγίσεις που κατευθύνουν την έρευνα και προηγούμενα ερευνητικά ευρήματα και παρατηρήσεις που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με πτυχές του υπό διερεύνηση θέματος, χωρίς όμως να απαιτείται εξαντλητική ανασκόπηση που ξεκινά από πολύ παλιά.

Στην ανασκόπηση της βιβλιογραφίας αναδεικνύεται η σχέση ανάμεσα στην προηγούμενη βιβλιογραφία και την παρούσα έρευνα και, κατόπιν, παρουσιάζεται η συλλογιστική και ο στόχος της έρευνας και διατυπώνεται το συγκεκριμένο ερώτημα ή ερωτήματα, από τα οποία προκύπτουν -όπου χρειάζεται- και οι ερευνητικές υποθέσεις.

Η ανασκόπηση δεν ισοδυναμεί, σε καμία περίπτωση, με την απλή παράθεση αποσπασμάτων (συχνά αυτούσιων, χωρίς καν σωστή βιβλιογραφική αναφορά) που ο/η φοιτητής/τρια έτυχε να εντοπίσει κατά την αναζήτηση και επεξεργασία των πηγών (βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, ιστοσελίδες κτλ). Στόχος δεν είναι να καταδειχθεί ότι έγινε χρήση ικανού αριθμού βιβλιογραφικών πηγών, αλλά ότι είναι ικανός/ή να διαχειριστεί τις πηγές που συγκέντρωσε και να παρουσιάσει με τρόπο κριτικό τις θέσεις άλλων μελετητών ακόμη και εκείνων τις οποίες υιοθετεί στη ΔΕ.

Η επανάληψη μεγάλων τμημάτων της θεωρίας, τα οποία θεωρούνται γνωστά στην επιστημονική κοινότητα, στο πλαίσιο της οποίας εκπονείται η ΜΔΕ, πρέπει να αποφεύγεται. Θα πρέπει να επιλέγονται μόνο τα σημεία εκείνα που συνδέονται άμεσα με το θέμα που διερευνάται. Αντίθετα, απαιτείται αναλυτική παρουσίαση όσο το δυνατό περισσότερων συναφών αναφορών (θεωρητικών θέσεων και ερευνητικών ευρημάτων) στο συγκεκριμένο θέμα το οποίο εξετάζει η ΜΔΕ, έτσι ώστε να παρουσιαστεί με ολοκληρωμένο τρόπο η συλλογιστική πάνω στην οποία στηρίζεται η έρευνα και τα ερευνητικά ερωτήματα και να γίνει στη συνέχεια ο σχολιασμός των ευρημάτων της.

Είναι σημαντικό:

- (α) να παρουσιάζονται στο τμήμα αυτό όσο το δυνατόν πιο πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα (από πρωτογενείς και όχι δευτερογενείς πηγές, κατά το δυνατόν),
- (β) να χρησιμοποιείται βιβλιογραφία, ελληνική και ξενόγλωσση (η ανασκόπηση και χρήση διεθνούς βιβλιογραφίας είναι απαραίτητη σε κάθε ΜΔΕ μεταπτυχιακού επιπέδου) και να παρουσιάζονται με τον κατάλληλο τρόπο οι βιβλιογραφικές παραπομπές,
- (γ) να υπάρχει σαφής δομή των εννοιών της και
- (δ) καθετί που παρουσιάζεται στην ανασκόπηση να εξυπηρετεί έναν και μόνο σκοπό: την οικοδόμηση ενός συνεκτικού συλλογισμού που θα οδηγήσει στην παρουσίαση των ερευνητικών στόχων και στην διατύπωση των ερευνητικών υποθέσεων.

Επίσης, τα επιχειρήματα που παρουσιάζονται στο εισαγωγικό μέρος θα χρησιμοποιηθούν και στο καταληκτικό κεφάλαιο, κατά τη Συζήτηση των ευρημάτων της έρευνας.

Η έκταση του θεωρητικού μέρους δεν αναμένεται να υπερβαίνει το 1/3 της συνολικής εργασίας.

Η) Στόχος – Ερευνητικά ερωτήματα

Η ανασκόπηση της συναφούς με το θέμα βιβλιογραφίας ολοκληρώνεται με τη διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων ή/και των ερευνητικών υποθέσεων (= υποθέτουμε ότι συμβαίνει το X και προσπαθούμε να επιβεβαιώσουμε την υπόθεσή μας). Οι υποθέσεις τίθενται κατ' αντιστοιχία με τα ερωτήματα –επιμέρους στόχους της έρευνάς μας. Η σαφής διατύπωσή τους είναι σημαντική διότι δείχνει το τι ακριβώς θα αναζητηθεί στη συγκεκριμένη έρευνα. Με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα (ή τις ερευνητικές υποθέσεις), τα οποία εμπεριέχουν και τις κεντρικές έννοιες που διαπραγματεύεται η ΜΔΕ, θα πρέπει να επιλεγούν η μεθοδολογική προσέγγιση που θα υιοθετηθεί, τα εργαλεία της έρευνας, με τα οποία θα γίνει η συλλογή και στη συνέχεια η ανάλυση των δεδομένων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης θα δώσουν απαντήσεις στις ερευνητικές αυτές απορίες. Όλη η έρευνα λοιπόν υφαίνεται γύρω από τα ερευνητικά ερωτήματα/ερευνητικές υποθέσεις που θα διατυπωθούν.

Θ) Μεθοδολογία (σε περίπτωση εμπειρικής έρευνας)

Αυτό το κεφάλαιο συνοψίζει το “πώς” διεξήχθη η έρευνα. Με άλλα λόγια, παρέχει πληροφορίες στον αναγνώστη για τον ακριβή τρόπο με τον οποίο διενεργήθηκε η έρευνα. Αναφέρεται και τεκμηριώνεται η επιλεγείσα προσέγγιση (π.χ. ποσοτική ή ποιοτική προσέγγιση ή συνδυασμός τους, εφαρμογή πειραματικού ή άλλου σχεδίου έρευνας κτλ).

Περιγράφονται αναλυτικά και με σαφήνεια οι φάσεις διεξαγωγής της και κάθε στοιχείο που χρησιμοποιήθηκε με τόσες λεπτομέρειες όσες θα χρειάζονταν κάποιος άλλος ερευνητής προκειμένου να επαναλάβει την έρευνα σε περίπτωση που κάποιος το θελήσει.

Χωρίζεται συνήθως στις ακόλουθες υποενότητες (η ορολογία μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το σχέδιο έρευνας και τη γενική επιστημολογική προσέγγιση) με τη συγκεκριμένη σειρά:

Συμμετέχοντες (Δείγμα)

Στην ενότητα αυτή, πέραν της αναφοράς στον πληθυσμό της έρευνας, δίνονται αναλυτικές πληροφορίες για τους συμμετέχοντες, οι οποίες βοηθούν τον αναγνώστη να κατανοήσει τα χαρακτηριστικά του δείγματος (π.χ. πλήθος, φύλο, ηλικία, και λοιπές πληροφορίες κοινωνικο-δημογραφικού κυρίως περιεχομένου). Επίσης, περιγράφεται το πώς επελέγησαν τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα (η δειγματοληπτική μέθοδος που εφαρμόστηκε, δηλ. εάν υπήρξαν συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής των συμμετεχόντων) και ο τρόπος με τον οποίο αυτοί/ές εντάχθηκαν σε ομάδες (εφόσον συνέβη κάτι τέτοιο). Αναφέρεται επίσης αν κάποια

άτομα αποχώρησαν κατά τη διάρκεια της έρευνας και σε περίπτωση που η έρευνα πραγματοποιήθηκε με ερωτηματολόγιο πόσα ερωτηματολόγια επιστράφηκαν αναπάντητα ή/και δεν επιστράφηκαν στον ερευνητή.

Εργαλεία (ή Υλικό ή Τεχνική Συλλογής Δεδομένων)

Στην ενότητα αυτή περιγράφονται τα εργαλεία (όχι ο τρόπος) που χρησιμοποιήθηκαν για την υλοποίηση της έρευνας. Ανάλογα με την ερευνητική μέθοδο που έχει επιλεγεί, περιγράφεται με συντομία το υλικό της έρευνας (κλείδες παρατήρησης, οδηγοί συνέντευξης, ψυχομετρικές κλίμακες ή ερωτηματολόγια, εργαλεία συλλογής δεδομένων τα οποία κατασκευάστηκαν ή προσαρμόστηκαν και στη συνέχεια χορηγήθηκαν με απαραίτητη αναφορά στην εγκυρότητα και αξιοπιστία τους). Η περιγραφή αυτή αποσκοπεί στο να αιτιολογήσει και ενδυναμώσει την απόφαση του ερευνητή για την χρήση τους. Αναλυτική παρουσίαση του κάθε εργαλείου δίδεται σε αντίστοιχο παράρτημα.

Ερευνητική διαδικασία

Περιγράφεται αναλυτικά, βήμα προς βήμα, χρονικά και με σαφήνεια ο τρόπος διεξαγωγής της έρευνας για την συγκέντρωση των δεδομένων και ο τρόπος με τον οποίο ο/η φοιτητής/τρια προσέγγισε τους συμμετέχοντες. Περιλαμβάνονται στοιχεία όπως η δομή της έρευνας και πληροφορίες για τις συνθήκες, τις ανεξάρτητες και εξαρτημένες μεταβλητές και το πειραματικό σχέδιο (αν πρόκειται για πειραματική μελέτη), τότε πραγματοποιήθηκε η έρευνα, πού πραγματοποιήθηκε, πόσα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν με τον Χ τρόπο σε Χ ομάδες και πόσα επιστράφηκαν συμπληρωμένα, εάν έχετε κάνει συνέντευξη πόσο χρόνο διήρκεσε κτλ.

Στην ενότητα αυτή αναφέρονται με ακρίβεια οι οδηγίες που δόθηκαν στους συμμετέχοντες κατά την εκπόνηση της έρευνας. Αναφέρεται επίσης ο χώρος όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα και ο τρόπος χορήγησης των ερευνητικών εργαλείων, χωρίς όμως υπερβολή στην αναφορά λεπτομερειών (π.χ. τι καιρό έκανε όταν διενεργούσατε την έρευνα), εκτός εάν αυτό έχει άμεση σχέση με την έρευνα.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ο τρόπος/η μέθοδος που εφαρμόστηκε για την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων (στην περίπτωση εφαρμογής ποιοτικής ανάλυσης θα πρέπει να αναφέρεται συγκεκριμένα το είδος της ανάλυσης (θεματική, θεμελιωμένη ανάλυση, ανάλυση λόγου) και να περιγράφονται τα στάδια της ανάλυσης. Είναι, επίσης, απαραίτητο να συζητηθεί η εγκυρότητα και αξιοπιστία των μετρήσεων της έρευνας: Πώς εξασφαλίστηκαν στη συγκεκριμένη έρευνα; Ποια μέτρα ελήφθησαν; Ποια κενά υπάρχουν; Ποιοι περιορισμοί ισχύουν και πώς αντιμετωπίστηκαν;

I) Ανάλυση – Αποτελέσματα (σε περίπτωση εμπειρικής έρευνας)

Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα/ευρήματα που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν κατά την έρευνα (χειρισμοί δεδομένων,

στατιστικές αναλύσεις). Αναφέρονται αριθμητικά ευρήματα στατιστικών αναλύσεων ή μοτίβα/σχήματα αλληλεπιδράσεων και αυτούσια αποσπάσματα ή γενικές τάσεις και παρατηρήσεις από ποιοτικά δεδομένα.

Η ενότητα έχει ενημερωτικό χαρακτήρα με τη χρήση πινάκων και σχημάτων (κυκλικά διαγράμματα [«πίτες»], ραβδογράμματα [«μπάρες»] κτλ.), όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Κάθε Πίνακας ή Σχήμα πρέπει να είναι αριθμημένα (ξεχωριστή αρίθμηση για τους Πίνακες και τα Σχήματα/Διαγράμματα) και να παραπέμπονται μέσα στο κείμενο. Η κεφαλίδα κάθε πίνακα και η λεζάντα κάθε σχήματος πρέπει να είναι συνοπτική, αλλά να έχει νοηματική αυτοτέλεια, ώστε διαβάζοντάς την να καταλαβαίνει αμέσως ο αναγνώστης τι παρουσιάζει ο συγκεκριμένος πίνακας/γράφημα.

Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στους πίνακες δεν πρέπει να επαναλαμβάνονται και στο κείμενο εκτός κι αν πρόκειται για σημαντικό στοιχείο-εύρημα.

Στην περίπτωση που τα στοιχεία του σχήματος ή του πίνακα τα παίρνει ο/η φοιτητής/τρια από κάποια άλλη πηγή θα πρέπει να αναφέρεται κάτω από το σχήμα ή τον πίνακα η πηγή.

Στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων, προηγούνται οι πληροφορίες που προκύπτουν από εφαρμογή περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης (μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις, ποσοστά) και έπονται της επαγωγικής (εφαρμογή στατιστικών κριτηρίων/τεστ). Όσον αφορά την επαγωγική στατιστική πρέπει να δικαιολογείται η επιλογή του στατιστικού τεστ/κριτηρίου (π.χ., αν δηλαδή αναφέρεται σε διαφορά ή συνάφεια, στον αριθμό των συνθηκών ή ομάδων ανάλυσης, στο επίπεδο μέτρησης ή/και τον τύπο του πειραματικού σχεδίου εφόσον έχει χρησιμοποιηθεί) και να γίνεται αναφορά στην τιμή του στατιστικού κριτηρίου και το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας. Αν απορρίπτεται η ερευνητική υπόθεση, πρέπει να υποδεικνύεται τι σημαίνει κάτι τέτοιο. Προσπαθήστε να τονίσετε το νόημα του στατιστικού τεστ που χρησιμοποιείτε, δηλαδή να περιγράψετε τι είναι αυτό που ελέγχετε και τι θα σήμαινε για τις εκάστοτε μεταβλητές να είναι στατιστικά σημαντικές.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται με μια λογική σειρά η οποία, συνήθως, καθορίζεται από τη σειρά διατύπωσης των ερευνητικών ερωτημάτων/υποθέσεων της μελέτης.

Λέξεις και όροι που υπονοούν αιτιότητα (π.χ. μια συνθήκη ή κατάσταση κτλ. που προκάλεσε μια συμπεριφορά) χρησιμοποιούνται μόνο στις περιπτώσεις πειραματικής έρευνας. Επίσης, αναφερόμαστε σε ανεξάρτητες και εξαρτημένες μεταβλητές μόνο όταν διερευνούμε αιτιώδεις σχέσεις. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις ερευνητικού σχεδίου μπορείτε να κάνετε λόγο για την ύπαρξη σχέσης ανάμεσα σε μεταβλητές.

Εάν τα αποτελέσματα προέρχονται από εφαρμογή ποιοτικής ανάλυσης (π.χ. ημι-δομημένη συνέντευξη με θεματική ανάλυση) τότε στην αρχή κάθε θεματικής θα πρέπει να αναγράφονται με σαφήνεια οι κατηγορίες που αναδείχτηκαν από την ανάλυση. Έπειτα, κάθε μια από αυτές τις κατηγορίες θα πρέπει να αναπτύσσεται παρουσιάζοντας τα κεντρικά μοτίβα που αναδείχτηκαν. Κάθε μοτίβο θα πρέπει να

ακολουθείται και από ένα ενδεικτικό απόσπασμα από τα πρωτόκολλα των συνεντεύξεων.

Κ) Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται η ερμηνεία των ευρημάτων της έρευνας και συνήθως ξεκινά με μια αναφορά στα ερευνητικά ερωτήματα ή/και τις υποθέσεις και παρουσίαση των αντίστοιχων βασικών ευρημάτων (χωρίς τη χρήση στατιστικών δεικτών ή άλλων αριθμητικών στοιχείων). Ο ερευνητής πρέπει να θέσει τα αποτελέσματα αφενός στο θεωρητικό πλαίσιο, που παρουσιάζεται στο αρχικό θεωρητικό τμήμα/κεφάλαιο και, αφετέρου, σε σχέση με τα ευρήματα της συναφούς ερευνητικής βιβλιογραφίας ώστε να αναδειχθούν συμφωνίες ή διαφορές ανάμεσα στα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας και στα αποτελέσματα άλλων ερευνητών. Ερωτήματα που καθοδηγούν το περιεχόμενο της ενότητας αυτής είναι: Πώς εξηγούνται τα ευρήματα της έρευνας; Ήταν αναμενόμενα ή όχι; Τι έχουν βρει ή τι έχουν 'πει' οι άλλοι ερευνητές που έχουν μελετήσει το ίδιο θέμα;

Κατά τη συζήτηση των ευρημάτων, ο συγγραφέας θα πρέπει να σταθεί κριτικά απέναντι στις μεθοδολογικές επιλογές του και να παρουσιάσει τους τυχόν περιορισμούς της έρευνάς του.

Πρέπει να συζητηθούν επίσης η σημασία και οι προεκτάσεις των ευρημάτων. Διατυπώνονται ερευνητικές και θεωρητικές προτάσεις που προέκυψαν από τα αποτελέσματα της έρευνας και οι προεκτάσεις/επιπτώσεις της σε τομείς άμεσου ενδιαφέροντος καθώς και ερωτήματα προς περαιτέρω διερεύνηση (πρακτικές και θεωρητικές εφαρμογές των ευρημάτων).

Λ) Βιβλιογραφικές Αναφορές

Κάθε αναφορά σε γεγονότα και απόψεις που προέρχεται από εξωτερικές πηγές (βιβλία, περιοδικά, ηλεκτρονικά αρχεία, βάσεις δεδομένων, προσωπικές συνεντεύξεις, εφημερίδες, τηλεόραση, έντυπα, κτλ.) πρέπει να επισημαίνεται, τόσο μέσα στο κείμενο ως ενδοκειμενική παραπομπή όσο και στις βιβλιογραφικές αναφορές [θα αναφέρονται μόνο οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της Μ.Δ.Ε. και παραπέμπονται μέσα στο κείμενο], στο τέλος της ΜΔΕ. Η αναφορά στις πηγές διασφαλίζει τα πνευματικά δικαιώματα των συγγραφέων και δηλώνει την υιοθέτηση των αρχών της επιστημονικής δεοντολογίας. Ο αναγνώστης θα πρέπει να μπορεί να ελέγξει τα πλήρη στοιχεία μιας παραπομπής, ανατρέχοντας στο τμήμα των Βιβλιογραφικών Αναφορών στο τέλος της εργασίας.

Σύμφωνα με σύστημα APA που υιοθετείται στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα "ΣυΕΠ", οποιαδήποτε παραπομπή στις πηγές γίνεται μέσα σε ένα επιστημονικό κείμενο, συνοδεύεται απαραίτητα από το όνομα του/της συγγραφέα και τη χρονολογία δημοσίευσης του συγκεκριμένου κειμένου σε παρένθεση (συγγραφέας/εις, έτος δημοσίευσης της βιβλιογραφικής πηγής). Οι βιβλιογραφικές παραπομπές μπορεί να περιλαμβάνουν και τον αριθμό της σελίδας αναφοράς της πηγής σύμφωνα με ορισμένους κανόνες.

Οι συγγραφείς τους οποίους επικαλείστε πρέπει να αναφέρονται στο τέλος της εργασίας με αλφαβητική σειρά με βάση το αρχικό γράμμα του ονόματος πρώτου συγγραφέα χωρίς άλλα διακριτικά στοιχεία (π.χ. bullets ή αρίθμηση). Στην περίπτωση που στη βιβλιογραφία σας περιλαμβάνονται και αναφορές σε ξένα συγγράμματα, είναι δυνατόν να χωριστούν σε ελληνικές και ξενόγλωσσες αναφορές.

Αναλυτική περιγραφή σύνταξης και αναγραφής βιβλιογραφικών αναφορών, μπορείτε να δείτε στο κεφάλαιο «Οδηγίες σύνταξης βιβλιογραφικών παραπομπών».

M) Παραρτήματα

Παρουσιάζεται οποιοδήποτε πληροφοριακό υλικό το οποίο δεν ήταν δυνατό να ενταχθεί στο κυρίως μέρος της μελέτης, αλλά βοηθά τον αναγνώστη να έχει πλήρη εικόνα της έρευνας όπως, για παράδειγμα, τα εργαλεία της έρευνας όπως ερωτηματολόγια, πρωτόκολλα παρατηρήσεων κτλ).

Η χρήση τους πρέπει να είναι σε όσο το δυνατό μικρότερη κλίμακα. Όλα τα παραρτήματα αριθμούνται, καθένα εμφανίζεται σε νέα σελίδα, έχουν πλήρη τίτλο, και γίνονται ενδοκειμενικές παραπομπές τους.

Σε περίπτωση που ο φοιτητής έχει επιλέξει την συγγραφή βιβλιογραφικής έρευνας:

Η εργασία βιβλιογραφικής σύνθεσης ασχολείται με τη συστηματική και την όσο το δυνατό πληρέστερη επεξεργασία ενός ζητήματος/θέματος με βάση την βιβλιογραφική τεκμηρίωση. Η βιβλιογραφική τεκμηρίωση αναφέρεται είτε σε θεωρητικού περιεχομένου πηγές είτε σε εμπειρικού χαρακτήρα μελέτες (ιδέες, θεωρίες, απόψεις, ευρήματα κλπ.). Υπό αυτήν την έννοια, στόχος μιας βιβλιογραφικής εργασίας είναι, μέσα από μια βιβλιογραφική ανασκόπηση και αναδίφηση της σχετικής βιβλιογραφίας, η οργανωμένη σύνθεση/καταγραφή της υφιστάμενης γνώσης για ένα συγκεκριμένο θέμα (θεματική περιοχή) και (κάποιες) επιμέρους πτυχές του (κρίσιμα ζητήματα που εμπλέκονται σε αυτό), όπως αυτή εμφανίζεται τόσο στην εγχώρια/εθνική όσο και στη διεθνή βιβλιογραφία. Με άλλα λόγια, κάθε εργασία βιβλιογραφικής σύνθεσης αποτελεί μια πιο συστηματική και κριτική συζήτηση/«έκθεση» της υπάρχουσας γνώσης με βάση τις επιστημονικές δημοσιεύσεις που ασχολούνται με ένα θέμα. Κατά την παρουσίαση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, οι δημοσιευμένες εργασίες αναμένεται να ομαδοποιηθούν σε επιμέρους θέματα, να εξαχθούν κοινά χαρακτηριστικά ανά ομάδα, αλλά και να εντοπιστεί το ιδιαίτερο περιεχόμενο της καθεμίας.

Απώτερος στόχος είναι να προκύψουν νέα (πρωτότυπα) νοήματα και συμπεράσματα, τα οποία δε θα ήταν δυνατό να προκύψουν από απλή ανάγνωση ή παράθεση των επιμέρους πηγών ή πληροφοριών, ή/και να αναδειχθούν ερωτήματα/ζητήματα που η ερευνητική κοινότητα δεν είχε αντιμετωπίσει επιτυχώς ή διερευνήσει στο παρελθόν.

Κατά την εκπόνηση μιας εργασίας βιβλιογραφικής σύνθεσης, ο φοιτητής

αναμένεται να αναζητήσει πληροφορίες προκειμένου να σχηματίσει ολοκληρωμένη εικόνα της επιστημονικής συζήτησης γύρω από ένα θέμα. Η ανάπτυξη της οργανώνεται με βάση το περιεχόμενο που δίνει ο φοιτητής σε ορισμένα κρίσιμα ερωτήματα όπως

- ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά του υπό διερεύνηση προβλήματος. Ποιες απόψεις (υποθέσεις, θεωρίες) έχουν διατυπωθεί για το κεντρικό θέμα που απασχολεί την εργασία,
- ποιες είναι οι σχετικές υποπεριοχές (αναμένεται να υπάρχει μία υποενότητα για κάθε τέτοια περιοχή),
- πού έχουν καταλήξει οι μέχρι σήμερα ερευνητικές προσπάθειες στη διεθνή βιβλιογραφία,
- υπάρχει συναίνεση σε κάποια επιμέρους θέματα,
- ποια ζητήματα μένουν ακόμη ανοιχτά προς διερεύνηση, κ.λπ.

Επομένως, η εργασία βιβλιογραφικής σύνθεσης δεν είναι απλά παράθεση του περιεχομένου διαφόρων δημοσιεύσεων. Μια καλή ανασκόπηση οργανώνει την πληροφόρηση γύρω από υποθέματα, διαπιστώνει τάσεις, συγκρίνει απόψεις και αξιολογεί. Ο φοιτητής δεν απαιτείται να συμπεριλάβει ό,τι έχει δημοσιευθεί γύρω από το θέμα, αλλά να επιλέξει κείμενα/πηγές με κριτικό τρόπο και με βάση τη σημασία που έχουν για το θέμα του (ή τα ειδικότερα ερωτήματα που τον απασχολούν).

Με άλλα λόγια, οι βασικοί κανόνες που διέπουν μια εργασία βιβλιογραφικής σύνθεσης

- Διαπραγματεύεται ένα σημαντικό θέμα που αξίζει να διερευνηθεί.
- Παρέχει όσο το δυνατό πληρέστερη κάλυψη του θέματος.
- Παρουσιάζει με ισορροπημένο τρόπο όλες τις απόψεις πάνω στο θέμα, κρίνοντας τις θετικές και αρνητικές πλευρές της καθεμίας.
- Προσθέτει μια προσωπική άποψη πάνω στο θέμα, αρκεί βεβαίως αυτή η επιχειρηματολογία να στηρίζεται από τις σχετικές βιβλιογραφικές πηγές.

Δομή

Η εργασία βιβλιογραφικής σύνθεσης περιλαμβάνει τρία μέρη:

Α' μέρος

Στο εισαγωγικό μέρος περιγράφεται σύντομα το πρόβλημα/ζήτημα το οποίο θα μελετηθεί. Η εισαγωγή αναμένεται να εκθέτει τους λόγους που καθιστούν αναγκαία τη μελέτη του συγκεκριμένου θέματος. Επίσης, επισημαίνει τους στόχους της εργασίας. Συνοπτικά, σε ένα εισαγωγικό μέρος μιας εργασίας βιβλιογραφικής σύνθεσης αναμένεται να αναφέρονται:

- ο προσδιορισμός του προβλήματος της διπλωματικής εργασίας
- οι λόγοι για τους οποίους έχει ενδιαφέρον το θέμα
- ο σκοπός και οι στόχοι της διπλωματικής εργασίας μέσα από την κατάθεση ερωτημάτων προς διερεύνηση
- η περιγραφή της μεθοδολογίας που ακολουθείται για την εύρεση της βιβλιογραφίας και του τρόπου ανάλυσής της (π.χ. συστηματική

βιβλιογραφική ανασκόπηση, κριτήρια επιλογής άρθρων κ.λπ.)

- ποια αναμένεται να είναι η συμβολή της εργασίας
- συνοπτική παρουσίαση των κεφαλαίων που θα ακολουθήσουν.

Β' μέρος

Στο κυρίως μέρος στόχος είναι να αποτυπωθεί η κριτική αντιπαράθεση των απόψεων που έχουν διατυπωθεί σχετικά με το πρόβλημα. Επειδή αυτό το τμήμα καταλαμβάνει τη μεγαλύτερη έκταση της εργασίας, το περιεχόμενό του απαιτείται να οργανωθεί σε επιμέρους ενότητες/κεφάλαια, ανάλογα με τα ειδικά ζητήματα, ερωτήματα ή σημεία που επιθυμεί να αναδείξει ο φοιτητής. Στην ανάπτυξη των εννοιών του Κυρίως μέρους της εργασίας πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία:

- Στη χρήση πηγών που σχετίζονται άμεσα με το θέμα που διαπραγματεύεται η εργασία (σχετική βιβλιογραφία-θεωρία, πηγές, μέθοδοι και μεθοδολογία κ.λπ.), καθώς και στη πρόσφατη βιβλιογραφία.
- Παρουσίαση/σύνθεση των σχετικών με το θέμα πληροφοριών με συγκριτική και κριτική σκέψη.
- Σημαντικό ρόλο έχει και η χρήση παραδειγμάτων (θεωρητικών και πρακτικών) για την ισχυροποίηση των απόψεων που παρουσιάζονται. Τα παραδείγματα θα πρέπει να επιβεβαιώνουν τις διατυπωμένες απόψεις.
- Στο τέλος κάθε κεφαλαίου αναμένεται να υπάρχει μια σύντομη υποενότητα η οποία θα δίνει στοιχεία σχετικά με το πώς το κεφάλαιο/ενότητα αυτό προώθησε το θέμα μέχρι τώρα και τι θα ακολουθήσει στο επόμενο κεφάλαιο.

Γ' μέρος

Στο τελευταίο μέρος της εργασίας παρουσιάζονται τα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από την κριτική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, και η συζήτησή τους με τη μορφή σχολιασμού και ερμηνείας του ζητήματος/προβλήματος (πάντα με βάση την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας που έχει προηγηθεί). Έτσι, συνοπτικά το τμήμα αυτό αναμένεται να περιέχει:

- Μία σύντομη αναφορά στη σημασία και σκοπό της μελέτης.
- Κριτική ανάλυση μέσω ερμηνείας των πληροφοριών και στοιχείων που παρουσίασε ο φοιτητής στις ενότητες/κεφάλαια του δεύτερου, κυρίως, μέρους της εργασίας
- Συζήτηση των αποτελεσμάτων και προεκτάσεων βάσει της αρχικής στόχευσης της μελέτης αυτής.

Αυτή η ενότητα έχει ιδιαίτερη βαρύτητα γιατί αποτελεί την προσωπική συμβολή του φοιτητή και αποδεικνύει την κατανόηση ή μη των βιβλιογραφικών πηγών.

Η ανάπτυξη της εργασίας ολοκληρώνεται με τη συγγραφή της Περίληψης, των Βιβλιογραφικών Αναφορών και τυχόν Παραρτημάτων με την παράθεση χρήσιμου υλικού (ανάλογα με τη φύση της εργασίας).

5. Οδηγίες σύνταξης βιβλιογραφικών Αναφορών

Κατά τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας, ανεξαρτήτως γνωστικού αντικειμένου, ο συγγραφέας οφείλει να χρησιμοποιήσει για την ανάπτυξη και τεκμηρίωση των επιχειρημάτων ή απόψεών του πληροφορίες που συγκέντρωσε μελετώντας έντυπο, ψηφιακό ή οπτικοακουστικό υλικό άλλων ερευνητών, μελετητών, εμπειρογνομόνων.

Κάθε αναφορά σε δεδομένα, πληροφορίες, γεγονότα, απόψεις κ.ά. που προέρχεται από εξωτερικές πηγές όπως βιβλία, άρθρα σε περιοδικές εκδόσεις, ηλεκτρονικά αρχεία, βάσεις δεδομένων, εφημερίδες κτλ. (στο εξής θα αναφέρονται ως «πηγές» [resources]), πρέπει να επισημαίνεται, με βάση τα στοιχεία της ταυτότητας των συγγραφέων, τόσο μέσα στο κείμενο της εργασίας (**ενδοκειμενικές βιβλιογραφικές παραπομπές – intextcitations**) όσο και στον πίνακα/κατάλογο της βιβλιογραφίας ή **βιβλιογραφικών αναφορών (references)**, στο τέλος του κειμένου.

Η λεπτομερής αναφορά των πηγών σε μια εργασία είναι σημαντική για τους ακόλουθους λόγους:

- (α) Για να τεκμηριώνονται τα επιχειρήματα και απόψεις του συγγραφέα.
- (β) Για να είναι δυνατή η επαλήθευση των όσων υποστηρίζεται.
- (γ) Για να μπορεί να εντοπιστεί η αρχική πηγή (στην περίπτωση μελλοντικής χρήσης της είτε από τον ίδιο το συγγραφέα είτε από άλλους).
- (δ) Για να αποφευχθεί το αδίκημα της λογοκλοπής και της σκόπιμης ιδιοποίησης πνευματικής ιδιοκτησίας η οποία ανήκει σε άλλον.

Η αναφορά στις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή μιας εργασίας αποτελεί κοινή ακαδημαϊκή πρακτική. Με αυτό τον τρόπο τηρείται η επιστημονική δεοντολογία και εντιμότητα και διασφαλίζονται τα δικαιώματα του πνευματικού δημιουργού ενός έργου.

6. Σύστημα αναγραφής βιβλιογραφικών αναφορών σύμφωνα με το Α.Ρ.Α.

Το Σύστημα Βιβλιογραφικών αναφορών/παραπομπών που ακολουθείτε από το ΠΜΣ «Συμβουλευτική και Επαγγελματικός προσανατολισμός» είναι το σύστημα APA

Αναλυτικότερα:

Περιπτώσεις Βιβλιογραφικών Αναφορών (ενσωματωμένων στο κείμενο) & παραδείγματα	
Βιβλιογραφική αναφορά με έναν συγγραφέα	Υπάρχουν δύο τρόποι παρουσίασης. Ο πρώτος αναφέρει τον συγγραφέα και τη χρονολογία έκδοσης της εργασίας μέσα στην πρόταση: Ο Δημόπουλος (2011) αναφέρει ότι...

	<p>Ο δεύτερος τρόπος παρουσίασης αναφέρει το συγγραφέα στο τέλος της πρότασης μέσα σε παρένθεση: Η διαπολιτισμικότητα θεωρείται από ορισμένους ερευνητές ...(Αποστολοπούλου, 2012).Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και μια παραλλαγή αυτής της περίπτωσης. Να παρουσιαστεί μια βιβλιογραφική πηγή σε παρένθεση μέσα στην πρόταση και όχι στο τέλος της. Είναι καθαρά θέμα του συγγραφέα να αποφασίσει πότε θα χρησιμοποιήσει τη μία ή την άλλη παραλλαγή: Σε ένα πρόσφατο βιβλίο (Δημόπουλος, 2012), αναφέρεται ότι η διαπολιτισμικότητα θεωρείται από ορισμένους συνυφασμένη...</p>
<p>Βιβλιογραφική αναφορά με δύο (2) συγγραφείς</p>	<p>Σε περίπτωση που οι συγγραφείς μιας βιβλιογραφικής παραπομπής είναι δύο, τότε θα πρέπει να τους παραθέτουμε και τους δύο μέσα στο κείμενο. Και σ' αυτήν την περίπτωση, υπάρχουν δύο αποδεκτοί τρόποι αναφοράς. Στην πρώτη περίπτωση, όπου οι συγγραφείς αναφέρονται μέσα στην πρόταση, οι δύο συγγραφείς ενώνονται με το συνδετικό 'και' ολογράφως. Στη συνέχεια ακολουθεί η χρονολογία σε παρένθεση: Οι Κούβαρη και Νικολοπούλου (2000) αναφέρουν ότι η διαχείριση των προβλημάτων συμπεριφοράς ...</p> <p>Σε περίπτωση όμως που οι συγγραφείς αναφέρονται μέσα σε παρένθεση, είτε στο τέλος είτε στη μέση της πρότασης, τότε τα δύο ονόματα ενώνονται με το αντίστοιχο ενωτικό σύμβολο '&': Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η διαχείριση των προβλημάτων συμπεριφοράς αρχίζει με (Κούβαρη & Νικολοπούλου, 2000).</p>
<p>Βιβλιογραφική αναφορά με πέραν των δύο (2) συγγραφέων</p>	<p>Σε περίπτωση που θέλουμε να αναφέρουμε μια βιβλιογραφική πηγή που έχει περισσότερους από τρεις συγγραφείς, ο δεύτερος και οι υπόλοιποι συγγραφείς παραλείπονται και στη θέση τους μπαίνει η συντομογραφία 'κ.ά.' ή «etal.». Την πρώτη όμως φορά αναφέρονται όλοι οι συγγραφείς και έπειτα χρησιμοποιείται η συντομογραφία.</p> <p>Οι Robinson κ.ά. (2010) υποστηρίζουν ότι...</p>
<p>Πολλές βιβλιογραφικές πηγές σε μια παρένθεση</p>	<p>Στην περίπτωση που θα πρέπει να αναφέρουμε πολλαπλές βιβλιογραφικές πηγές μέσα σε μια παρένθεση (είτε στη μέση της πρότασης είτε στο τέλος της), τα ονόματα τοποθετούνται</p>

	<p>με αλφαβητική σειρά. Και στις δύο περιπτώσεις, για να διακρίνουμε μεταξύ τους τα ονόματα χρησιμοποιούμε την άνω τελεία.</p> <p>Πολλοί υποστηρίζουν ότι το άγχος επιδρά αρνητικά στην επιστημονική επίδοση (Adams&Cole, 1998· Child, 1976· Παπαδόπουλος & Πανέρας, 1983).</p>
Βιβλιογραφικές πηγές του ίδιου συγγραφέα με ίδια χρονολογία	<p>Όταν θέλουμε να παραθέσουμε δύο ή περισσότερες βιβλιογραφικές πηγές του ίδιου συγγραφέα, και οι οποίες έχουν εκδοθεί την ίδια χρονολογία, τότε μετά τη χρονολογία τοποθετούμε τα γράμματα της αλφαβήτου ξεκινώντας από το άλφα (α):</p> <p>Αρκετές έρευνες (Αναγνώστου2006α, β, γ) έχουν δείξει ότι...</p>
Παράθεση πρωτότυπου κειμένου (για όλες τις παραπάνω περιπτώσεις)	<p>Σε γενικές γραμμές οι εκτενείς αυτολεξεί παραθέσεις κειμένων καλό είναι να αποφεύγονται. Παράδειγμα παράθεσης πρωτότυπου κειμένου:</p> <p>Η διαπολιτισμικότητα γίνεται αντιληπτή από πολλούς, σύμφωνα με τον Νικολάου (2005), ως «εργαλείο διαπραγμάτευσης των διαφόρων πολιτισμικών ταυτοτήτων» (σ. 27).</p>

Περιπτώσεις βιβλιογραφικών αναφορών (στο τέλος του κειμένου) & παραδείγματα	
Αναφορά σε Βιβλίο	<p>Αναφέρονται τα παρακάτω με τη σειρά που παρατίθενται:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συγγραφέας με επώνυμο, κόμμα, και μετά αρχικό ονόματος. 2. Έτος μέσα σε παρένθεση. 3. Τίτλος με πλάγια γράμματα και τελεία. 4. Τόπος έκδοσης (αναφέρεται η πόλη και η χώρα), άνω και κάτω τελεία και μετά ο εκδοτικός οίκος. <p>Παράδειγμα:</p>

	<p>Μακρή-Μπότσαρη, Ε. (2010). <i>Θυμός-Επιθετικότητα-Εκφοβισμός: Θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές διαχείρισης</i>. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.</p> <p>McLean, A. (2003). <i>The motivated school</i>. London: Paul Chapman Publishing.</p>
<p>Αναφορά σε κεφάλαιο από βιβλίο επιμελημένης έκδοσης</p>	<p>Αναφέρονται τα παρακάτω με τη σειρά που παρατίθενται:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συγγραφέας κεφαλαίου με επώνυμο, κόμμα, και μετά αρχικό ονόματος. 2. Έτος μέσα σε παρένθεση. 3. Τίτλος κεφαλαίου και τελεία, ακολουθεί το «In» (για την αγγλική βιβλιογραφία) ή το «Στο» (για την ελληνική βιβλιογραφία). 4. Επιμελητές του βιβλίου με αρχικό ονόματος και μετά επίθετο και ακολουθεί το (Ed.) για έναν επιμελητή ή το (Eds.) για περισσότερους (για ελληνική βιβλιογραφία χρησιμοποιούμε το «Επιμ.»), μετά ο τίτλος του βιβλίου με πλάγια γράμματα και σε παρένθεση ο αριθμός των σελίδων (για αγγλική βιβλιογραφία γράφουμε «pp.»). 5. Τόπος έκδοσης (<i>αναφέρεται η πόλη και η χώρα</i>), άνω και κάτω τελεία και μετά ο εκδοτικός οίκος. <p>Παράδειγμα:</p> <p>Meece, J. L., & Scantlebury, K. (2006). Gender and schooling: Progress and persistent barriers. In J. Worrell & C. Goodheart (Eds.), <i>Handbook of girls' and women's psychological health</i> (pp. 283-291). New York: Oxford University Press.</p> <p>Reeve, J., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2004). Self-determination theory: A dialectical framework for understanding sociocultural influences on student motivation. In D. McInerney & S. Van Etten (Eds.), <i>Big theories revisited</i> (pp. 31-60). Greenwich, CT: Information Age.</p>
<p>Αναφορά σε άρθρο επιστημονικού περιοδικού</p>	<p>Αναφέρονται τα παρακάτω με τη σειρά που παρατίθενται:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συγγραφέας με επώνυμο, κόμμα, και μετά αρχικό ονόματος. 2. Έτος μέσα σε παρένθεση. 3. Τίτλος άρθρου και τελεία.

	<p>4. Τίτλος περιοδικού με κεφαλαίο μόνο το αρχικό γράμμα των λέξεων, πλάγια γράμματα, κόμμα.</p> <p>5. Τόμος, ακολουθεί Τεύχος σε παρένθεση, κόμμα και αριθμός σελίδων.</p> <p>Παράδειγμα:</p> <p>Gay, G. (2010). Acting on beliefs in teacher education for cultural diversity. <i>Journal of Teacher Education</i>, 61(1-2), 143-152.</p> <p>MacKenzie, N., & Knipe, S. (2006). Research dilemmas: Paradigms, methods and methodology. <i>Issues In Educational Research</i>, 16(2), 193-205.</p>
<p>Αναφορά σε Διπλωματική εργασία ή διδασκτορική διατριβή</p>	<p>Αναφέρονται τα παρακάτω με την σειρά που παρατίθενται:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συγγραφέας με επώνυμο, κόμμα, και μετά αρχικό ονόματος. 2. Έτος απονομής τίτλου μέσα σε παρένθεση. 3. Τίτλος με πλάγια ή υπογραμμισμένα γράμματα και τελεία. 4. Τίτλος πτυχίου που απονεμήθηκε, ακολουθεί η λέξη “thesis”, κόμμα. 5. Ονομασία του Ιδρύματος που απένειμε τον τίτλο, τελεία. <p>Παράδειγμα:</p> <p>Baker, C. A. (2008). <i>The seduction of loss</i>. Unpublished PhD thesis, Southern Cross University, Lismore, Australia.</p> <p>Lipkens, R. (1992). <i>A behaviour analysis of complex human functioning: Analogical reasoning</i>. Unpublished PhD thesis, University of Nevada-Reno, Nevada, USA.</p>
<p>Αναφορά σε πρακτικά επιστημονικού συνεδρίου</p>	<p>Αναφέρονται τα παρακάτω με τη σειρά που παρατίθενται:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συγγραφέας: επώνυμο, κόμμα, αρχικό ονόματος και τελεία. 2. Χρονολογία έκδοσης των πρακτικών, τίτλος της παρουσίασης και τελεία. 3. Ο τίτλος του επιστημονικού συνεδρίου και μετά ο αριθμός των σελίδων σε παρένθεση. 4. Τόπος έκδοσης (αναφέρεται η πόλη και η χώρα), άνω και κάτω

	<p>τελεία και μετά ο εκδοτικός οίκος.</p> <p>Παράδειγμα:</p> <p>Uesaka, Y., & Manalo, E. (2007). Peer instruction as a way of promoting spontaneous use of diagrams when solving math word problems. In D. S. McNamara & J. G. Trafton (Eds.), <i>Proceedings of the 29th Annual Cognitive Science Society</i> (pp. 677-682). Austin, TX: Cognitive Science Society.</p> <p>Μανούσου, Ε. (2005). Σχεδιασμός εναλλακτικού διδακτικού υλικού για Αεζαε στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), <i>3ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές</i>, 11-13 Νοεμβρίου 2005 (σσ. 629-637). Πάτρα: Εκδόσεις Προπομπός.</p>
<p>Αναφορά σε παρουσίαση επιστημονικού συνεδρίου</p>	<p>Αναφέρονται τα παρακάτω με την σειρά που παρατίθενται:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Επώνυμο συγγραφέα, κόμμα, αρχικό ονόματος και τελεία. 2. Μέσα σε παρένθεση η χρονολογία, κόμμα και ο μήνας διεξαγωγής του συνεδρίου. 3. Τίτλος παρουσίασης με πλάγια γράμματα. 4. Τίτλος συνεδρίου με κεφαλαίο μόνο το αρχικό γράμμα των λέξεων του οργανισμού που διεξάγει το συνέδριο. 5. Τόπος διεξαγωγής του συνεδρίου. <p>Παράδειγμα:</p> <p>Kite, S. L., Gable, R. K., & Filippelli, L. P. (2009, April). <i>Parental involvement in students' safe use of the Internet</i>. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, San Diego, April, 2009.</p> <p>Lanktree, C., & Briere, J. (1991, January). <i>Early data on the Trauma Symptom Checklist for Children (TSC-C)</i>. Paper presented at the meeting of the American Professional Society on the Abuse of Children, San Diego, CA.</p>
<p>Αναφορά σε άρθρα καθημερινών</p>	<p>Αναφέρονται τα παρακάτω με τη σειρά που παρατίθενται:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συγγραφέας του άρθρου επώνυμο, κόμμα, αρχικό ονόματος και

εφημερίδων	<p>τελεία.</p> <p>2. Χρονολογία, κόμμα και ημερομηνία φύλλου.</p> <p>3. Τίτλος του άρθρου και τελεία.</p> <p>4. Τίτλος εφημερίδας με πλάγια γράμματα και μετά κόμμα.</p> <p>5. Αριθμός σελίδας και τελεία.</p> <p>Παράδειγμα:</p> <p>Χατζής, Α. (2008, 6 Οκτωβρίου). Το πανεπιστήμιο πρέπει να μένει πάντα ανοικτό. <i>Καθημερινή</i>, σελ. 12.</p>
-------------------	--

7. Λογοκλοπή

Λογοκλοπή, όπως δηλώνει και ο όρος, είναι η κλοπή των γραπτών και των ιδεών από άλλους (δηλ. της πνευματικής περιουσίας τους). Η λογοκλοπή στοιχειοθετείται από τη στιγμή που ένα άτομο ισχυρίζεται ή φαίνεται να ισχυρίζεται ότι αυτά που γράφει είναι δικά του, ενώ στην πραγματικότητα ανήκουν σε άλλον.

Στην εκούσια λογοκλοπή το άτομο αντιγράφει εν γνώσει του και ηθελημένα αυτούσια μέρη ενός κειμένου που ανήκει σε άλλον και τα παρουσιάζει ως δικά του για να απατήσει αυτόν που θα διαβάσει το κείμενό του και κατ' επέκταση να καρπωθεί τα οφέλη που συνδέονται με κάτι τέτοιο (π.χ. βαθμός ή ακαδημαϊκή αναγνώριση). Στην ακούσια λογοκλοπή το άτομο, λόγω απειρίας ή άγνοιας, αντιγράφει μέρη ενός κειμένου χωρίς να αναφέρει την πηγή του. Η ακούσια λογοκλοπή βεβαίως μπορεί να κριθεί με επιείκεια μόνο σε πρωτοετείς προπτυχιακούς φοιτητές και όχι σε ανώτερου έτους φοιτητές, μεταπτυχιακούς φοιτητές ή επαγγελματίες.

Η λογοκλοπή μπορεί να συμβεί με έναν από τους παρακάτω τρόπους (ή σε συνδυασμό):

- αντιγράφοντας από σημειώσεις που προέρχονται από ανάγνωση ενός κειμένου,
- παραφράζοντας μέρη κειμένου (δηλαδή αλλάζοντας τη σύνταξη, αλλάζοντας κάποιες λέξεις κ.τ.λ.),
- γράφοντας αυτό που διαβάσαμε με δικά μας λόγια χωρίς βιβλιογραφική παραπομπή,
- αντιγράφοντας από σημειώσεις παραδόσεων χωρίς να αναγνωρίζεται ότι μια διάλεξη μπορεί να προέρχεται από ένα βιβλίο.

Η λογοκλοπή μπορεί να αποφευχθεί αν ακολουθήσουμε τις παρακάτω τεχνικές:

- Δηλώνουμε τη βιβλιογραφική παραπομπή για ό,τι γράφουμε εκτός απ' αυτά που θεωρούνται κοινότοπη γνώση (π.χ. η Αγγλική είναι αγγλοσαξονική/γερμανική γλώσσα).
- Δηλώνουμε ακριβώς τη σελίδα απ' όπου προέρχεται η ιδέα ή το στοιχείο που αναφέρουμε.
- Δεν κάνουμε την περίληψη των όσων διαβάζουμε, αλλά σημειώνουμε τα κεντρικά σημεία και τα τιτλοφορούμε, ώστε να μπορούμε στη συνέχεια να τα αναπτύξουμε.
- Εάν χρειάζεται να αναφέρουμε αυτολεξεί αυτό που διαβάζουμε τότε το βάζουμε σε εισαγωγικά και αναφέρουμε σαφώς τη σελίδα και την πηγή μας.
- Χρησιμοποιούμε δικά μας παραδείγματα βάσει αυτών που χρησιμοποιεί η πηγή μας και αν χρειάζεται να χρησιμοποιήσουμε τα ίδια αναφέρουμε την πηγή μας.

8. Τεχνικές και Επιστημονικές Προδιαγραφές Συγγραφής

Το υλικό, το οποίο θα συγκεντρώσετε κατά την προεργασία, θα πρέπει να το οργανώσετε και να το ταξινομήσετε με βάση τα ερωτήματα και τις επιμέρους πτυχές που έχει το θέμα. Πολύ σημαντικό είναι να μπορείτε να αξιολογήτε τι είναι ουσιώδες και τι όχι, ποιο μέρος από το συγκεντρωμένο όγκο του υλικού θα αξιοποιήσετε και ποιο θα παραβλέψετε.

A) Προδιαγραφές κειμένου και αριθμός λέξεων

Οι επιστημονικές εργασίες πρέπει να γράφονται σε κάποιο από τα γνωστά προγράμματα επεξεργασίας κειμένου. Η γραμματοσειρά που θα πρέπει να επιλεγεί είναι Times New Roman Greek, μέγεθος γραμματοσειράς 12, διάστιχο παραγράφου 1,5, σε χαρτί A4, με περιθώρια 2,5 εκ. από κάθε πλευρά της σελίδας.

Ο αριθμός λέξεων των διπλωματικών εργασιών είναι 20.000 (+/-10%). Στην καταμέτρηση των λέξεων δεν περιλαμβάνονται το εξώφυλλο, η πρώτη σελίδα με τον τίτλο της Πτυχιακής Εργασίας, τα περιεχόμενα, η βιβλιογραφία και τα τυχόν παραρτήματα. Η ανάπτυξη ενός θέματος μέσα σε προκαθορισμένο αριθμό λέξεων απαιτεί εκ μέρους του/της φοιτητή/τριας κριτική σκέψη και συνθετική ικανότητα και είναι ένα στοιχείο που, επίσης, αξιολογείται από τον αναγνώστη-κριτή.

B) Ενότητες και υπο-ενότητες

Κάθε ενότητα (π.χ. εισαγωγή, συζήτηση ή αποτελέσματα) πρέπει να έχει τον δικό της τίτλο και να ακολουθείται αρίθμηση με αύξοντες αριθμούς και αριθμημένη διάρθρωση για τις υποενότητες. Ενώ μια παράγραφος πραγματεύεται μια «ιδέα», η ύπαρξη ενός συνόλου ιδεών σε μορφή σειράς παραγράφων, αποτελεί μια «ενότητα». Όταν υπάρχουν τέτοιες «ενότητες», είναι σωστό να χρησιμοποιούνται υποενότητες με τους δικούς τους τίτλους και αρίθμηση καθεμία. Μέσα στα όρια των υποενοτήτων, το σύνολο των γεγονότων, των επιχειρημάτων και των ιδεών που αναπτύσσονται

πρέπει να παρουσιάζεται με έναν οργανωμένο τρόπο, και τα περιεχόμενα κάθε υποενότητας δεν πρέπει να συγχέονται με εκείνα των άλλων υποενότητων.

Η φυσική ροή του κειμένου είναι σημαντική, και η πρώτη και τελευταία παράγραφος μιας υποενότητας πρέπει να συνδέονται νοηματικά με την προηγούμενη και την επόμενη υποενότητα, αντίστοιχα.

Οι τίτλοι των ενότητων είναι στοιχισμένοι αριστερά και αριθμημένοι με έντονα πεζά γράμματα (**Times New Roman, 12 ppt**) και κεφαλαίο το πρώτο γράμμα κάθε λέξης, ενώ των υποενότητων είναι στοιχισμένοι αριστερά με αριθμημένη διάρθρωση, πέντε διαστήματα μέσα και με έντονα κανονικά γράμματα.

Γ) Παραγραφοποίηση

Η παραγραφοποίηση μας βοηθά να κατατμήσουμε ένα μακροσκελές κείμενο και με αυτόν τον τρόπο να το κάνουμε ευκολότερα αναγνώσιμο και περισσότερο κατανοητό. Καλό είναι να αποφεύγονται οι πολύ μεγάλες παράγραφοι, αλλά και οι πολύ μικρές (*παράγραφοι-προτάσεις*).

Δ) Σωστή χρήση της γλώσσας

Η γλώσσα της Πτυχιακής Εργασίας σας θα πρέπει να είναι απλή και περιεκτική, χωρίς μεγάλες προτάσεις, ενώ ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δίνετε στην επιχειρηματολογία και την επιστημονική τεκμηρίωση των απόψεων που εκθέτετε. Ένα επιστημονικό κείμενο δεν πρέπει να είναι απλώς περιγραφικό. Είναι σκόπιμο να αναλύετε τα ζητήματα που προκύπτουν από τη μελέτη σας, να διατυπώνετε και τις δικές σας, κριτικές, απόψεις και να συνδέετε, κατά το δυνατόν, τα βιβλιογραφικά δεδομένα με τις συναφείς εμπειρίες σας. Διατυπώνετε τις σκέψεις σας με τρόπο, κατά το δυνατόν, απλό, κατανοητό και συγχρόνως μεστό, σε σύντομες και εννοιολογικά σαφείς προτάσεις.

Ορθογραφικά και συντακτικά λάθη στο κείμενο πρέπει να διορθώνονται με την προσεκτική επανεξέταση του κειμένου. Τα ορθογραφικά λάθη, στον βαθμό που είναι λίγα, μπορεί να μην επηρεάζουν την ουσία και την πληρότητα μιας εργασίας, «χαλούν» όμως τη γενική εικόνα της εργασίας και δείχνουν προχειρότητα στην εκπόνησή της. Σήμερα όλα τα προγράμματα επεξεργασίας κειμένου έχουν αυτόματο ορθογράφο, μερικά δε από αυτά αντιμετωπίζουν και θέματα σύνταξης. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι μπορούμε όλα να τα αφήσουμε στον κειμενογράφο του υπολογιστή. Χρειάζεται πάντα η δική μας τελευταία ματιά, πριν ολοκληρώσουμε την εργασία.

Τεχνικές αδυναμίες και προβλήματα συνοχής και συνέπειας του περιεχομένου μιας επιστημονικής εργασίας δεν εντοπίζονται με την πρώτη ματιά. Ο τελικός προσεκτικός έλεγχος είναι απαραίτητος και έχει ως στόχο να εντοπισθούν προβλήματα στο κείμενο. Όπως αναφέραμε και προηγούμενα, η ύπαρξη πολλών λαθών (*ορθογραφικών, σημασιολογικών, συντακτικών ή άλλων*) φανερώνει προχειρότητα και προδιαθέσει τον αναγνώστη-κριτή αρνητικά. Αυτό δεν σημαίνει ότι

ένα κείμενο ουσιαστικό και ολοκληρωμένο πρέπει να απορριφθεί, επειδή υπάρχουν ορισμένα ορθογραφικά ή συντακτικά λάθη.

Ε) Σχήματα και Πίνακες

Τα σχήματα, τα διαγράμματα, τα σχέδια και τα γραφήματα πρέπει να είναι ενσωματωμένα στο κείμενο. Τα σχέδια είναι σκόπιμο να έχουν σχεδιαστεί σε υπολογιστή με κάποιο λογισμικό πρόγραμμα. Για όλες αυτές τις απεικονίσεις πρέπει να χρησιμοποιείται πάντα η λέξη Σχήμα και να γράφεται παντού ολόκληρη. Η λεζάντα του Σχήματος πρέπει να είναι τοποθετημένη ακριβώς κάτω από το Σχήμα, χωρίς κενό διάστημα μεταξύ λεζάντας και Σχήματος και χωρίς καμία εσοχή κειμένου (παράδειγμα: Σχήμα 1. Λεζάντα). Στο κείμενο η λέξη Σχήμα πρέπει να γράφεται παντού ολόκληρη και το πρώτο γράμμα της λέξης Σχήμα να είναι πάντα κεφαλαίο.

Οι πίνακες και τα σχήματα δεν πρέπει να επαναλαμβάνουν τις ίδιες πληροφορίες ή ό,τι υπάρχει σε μορφή κειμένου. Αν τα δεδομένα είναι λιγοστά, είναι προτιμότερο να τα συμπεριλάβουμε στο κείμενο παρά να χρησιμοποιήσουμε πίνακα. Όλοι οι πίνακες αριθμούνται (παράδειγμα: Πίνακας 1. Τίτλος) και γίνεται παραπομπή τους μέσα στο κείμενο. Στο κείμενο η λέξη Πίνακας πρέπει να γράφεται παντού ολόκληρη και το πρώτο γράμμα της λέξης Πίνακα να είναι πάντα κεφαλαίο. Κάθε πίνακας θα πρέπει να έχει μια λεζάντα, η οποία πρέπει να είναι τοποθετημένη ακριβώς πάνω από τον Πίνακα, χωρίς κενό διάστημα μεταξύ λεζάντας και Πίνακα και χωρίς εσοχή κειμένου, σε πλάγια γραφή. Χρησιμοποιούνται μόνο οριζόντιες γραμμές για τον διαχωρισμό των πληροφοριών και διπλό διάστημα. Στο σύστημα A.P.A. **δεν** χρησιμοποιούνται κάθετες γραμμές για τη διαμόρφωση των πινάκων. Κάθε στήλη πρέπει να έχει τη δική της κεφαλίδα (heading). Χρησιμοποιούνται συντομογραφίες στατιστικών όρων π.χ. M, SD) χωρίς άλλη εξήγηση. Ωστόσο, όροι που δεν χρησιμοποιούνται συχνά εξηγούνται με υποσημειώσεις κάτω ακριβώς από τον πίνακα. Αυτό σημαίνει ότι δεν μεταφέρεται (copy-paste) στο κείμενο αυτούσιο το αποτέλεσμα ενός προγράμματος στατιστικής ανάλυσης δεδομένων (π.χ. SPSS), αλλά παρουσιάζεται σε πίνακα κατάλληλα διαμορφωμένο με βάση το συγκεκριμένο σύστημα

Η μορφή των Πινάκων πρέπει να ακολουθεί το ακόλουθο πρότυπο:

Μέτρηση	Απόλυτη συχνότητα (N)	Σχετική συχνότητα (%)
Μεταβλητή 1
Μεταβλητή 2
Σύνολο

9. Αξιολόγηση – Παρουσίαση της ΜΔΕ

Μετά από την έγκρισή της εργασίας από την επιτροπή αξιολόγησης και εφόσον ο φοιτητής έχει περατώσει επιτυχώς τις εξετάσεις σε όλα τα μαθήματα, ο διευθυντής του Π.Μ.Σ ορίζει την ημερομηνία της δημόσιας παρουσίασης της εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η αξιολόγηση-παρουσίαση της Μ.Δ.Ε. χωρίζεται σε δύο μέρη και η χρονική της διάρκεια είναι συνήθως 30 λεπτά.

Κατά την παρουσίαση ο/η φοιτητής/τρια παρουσιάζει και αναπτύσσει τα εξής:

- Θέμα
- Σημασία του θέματος προς διερεύνηση & Συμβολή στην υπάρχουσα γνώση
- Μέθοδος προσέγγισης ή/και ανάπτυξης του θέματος
- Κύρια ευρήματα
- Συμπεράσματα

Η παρουσίαση υποστηρίζεται οπτικά με διαφάνειες, οι οποίες είναι διαθέσιμες σε έντυπη μορφή στα μέλη της Επιτροπής Κρίσης.

Μετά από την παρουσίαση ακολουθεί συζήτηση κατά την οποία τα μέλη του ακροατηρίου μπορούν να υποβάλλουν σύντομες διευκρινιστικές ερωτήσεις προς τον φοιτητή, οι οποίες είναι απαραίτητο να απαντηθούν με πληρότητα και επάρκεια.

Μετά την ολοκλήρωση της προφορικής εξέτασης-παρουσίασης οι αξιολογητές συμπληρώνουν το Δελτίο Αξιολόγησης. Ο τελικός βαθμός της Δ.Ε. είναι ο μέσος όρος της βαθμολογίας των εξεταστών και εκφράζεται με την αριθμητική κλίμακα 0,0-10,0 με βάση επιτυχίας το βαθμό πέντε (5,0).

Κριτήρια Αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των διπλωματικών εργασιών των φοιτητών του ΠΜΣ ΣυΕΠ, με τη βοήθεια κριτηρίων συνεπάγεται και την τελική τους βαθμολόγηση με σχετικούς συντελεστές βάρους των κριτηρίων αυτών, έτσι ώστε ο συνολικός βαθμός να αποτελεί μία ουσιαστική αλλά και ορθολογική αξιολόγηση της εργασίας, σύμφωνα με τους ειδικούς στόχους που εξυπηρετεί.

Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι τα εξής:

- Εύρος του θέματος και συμβολή της εργασίας (συντελ. βαρύτητας 0,3)
 - βαθμός πρωτοτυπίας του θέματος
 - διεπιστημονικότητα της εργασίας
 - συμβολή των αποτελεσμάτων στην επιστήμη
- Θεωρητικό υπόβαθρο της εργασίας / ανασκόπηση βιβλιογραφίας (συντελ. βαρύτητας 0,4)
 - σαφείς αντικειμενικοί στόχοι
 - πληρότητα βιβλιογραφικής αναζήτησης, σχετικές με το θέμα και σύγχρονες πηγές, αναλυτική επεξεργασία των επί μέρους ζητημάτων, κρίσιμων παραγόντων κτλ., κριτική ανάλυση της βιβλιογραφίας, άμεσες και επαρκείς συνδέσεις με το θέμα, προσωπική άποψη στην εξαγωγή συμπερασμάτων
- Μεθοδολογία (συντελ. βαρύτητας 0,5)
 - σαφή ερευνητικά ερωτήματα
 - περιγραφή και τεκμηρίωση των μεθοδολογικών επιλογών (δείγμα, εργαλεία συλλογής δεδομένων, τεχνικές ανάλυσης δεδομένων κλπ)
 - γνώση, οργάνωση και μεθοδική εφαρμογή της μεθοδολογίας, ανάλυση και επεξεργασία των δεδομένων, σύγκριση με άλλα σχετικά εργαλεία ή αποτελέσματα.
- Δομή του κειμένου της εργασίας (συντελ. βαρύτητας 0,2)
 - πληρότητα περίληψης και εισαγωγής, διάρθρωση ενοτήτων της εργασίας
 - γλώσσα, ύφος γραφής, ορθογραφία, μορφοποίηση
 - οργάνωση και συνοχή θεωρητικής και ερευνητικής προσέγγισης
 - ορθή γραφή των βιβλιογραφικών αναφορών
- Αποτελέσματα (συντελ. βαρύτητας 0,3)
 - πληρότητα παρουσίασης των αποτελεσμάτων
 - συσχέτιση των αποτελεσμάτων με τα συμπεράσματα της σχετικής βιβλιογραφίας
 - συσχέτιση του ερευνητικού προβλήματος με τα συμπεράσματα και τις προτάσεις του φοιτητή
 - τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων και σύνδεσή τους με τις βιβλιογραφικές πηγές
 - κατάλληλες γενικεύσεις και συζήτηση –αφόρμιση για νέες έρευνες
- Προφορική παρουσίαση (συντελ. βαρύτητας 0,3)
 - ικανότητα προφορικής παρουσίασης και ανάδειξης της διπλωματικής εργασίας
 - σαφήνεια του προφορικού λόγου, επιλογή θεμάτων παρουσίασης, απαντήσεις στις σχετικές ερωτήσεις